

حفاظت مشارکتی از
 کرکس کوچک
 — جزیره قشم —
 www.vultures.ir

SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)

تماشای کرکس‌ها

اگر بخواهیم یک گروه از پرندگان را برای تماشا انتخاب کنیم، احتمالاً کرکس‌ها یکی از گزینه‌های خوب برای پرندنگری باشند. با اینکه بسیاری از افراد درک منفی از کرکس‌ها دارند، به محض اینکه بیشتر در مورد این پرندگان بدانند شروع به قدردانی از آن‌ها می‌کنند. نگاهی به جذابیت‌های این پرنده بیندازیم که نشان می‌دهد این پرندگان چقدر تماشایی هستند.

معرفی کرکس‌های دنیای قدیم و دنیای جدید^۱

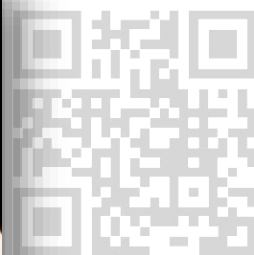
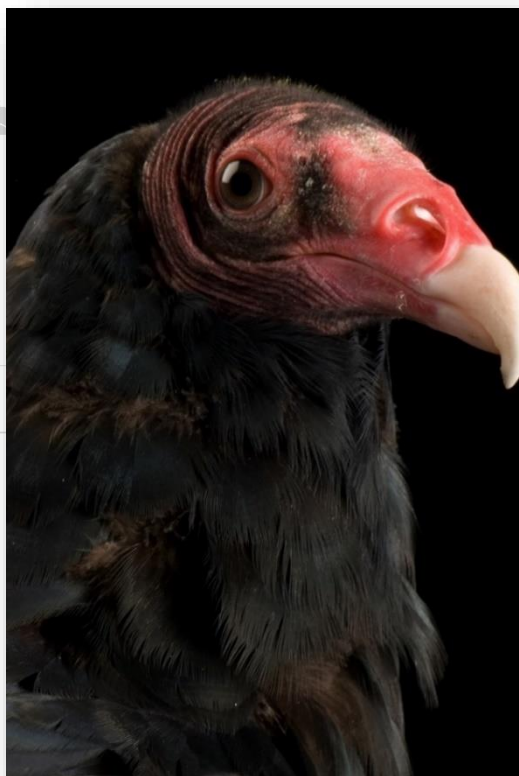
¹ <https://www.animalspot.net/>

شما اساساً می‌توانید کرکس‌ها را در هر قاره‌ای به جز قطب جنوب و استرالیا پیدا کنید.

۲۳ گونه کرکس وجود دارد که به دو گروه تقسیم می‌شوند: کرکس‌های دنیای جدید که در آمریکای شمالی و آمریکای جنوبی زندگی می‌کنند و کرکس‌های دنیای قدیم که در آفریقا، آسیا و اروپا یافت می‌شوند. گروه‌ها ارتباط نزدیکی ندارند. شباهت‌ها با تکامل همگرا به وجود آمدند.

کرکس‌های دنیای جدید به دلیل فرم بینی نشان از تکامل بویایی دارند. از طرفی کرکس‌های دنیای قدیم نه تنها بویایی قوی دارند؛ بلکه به دلیل زیستگاه متفاوتی که دارند بینایی قوی‌ای نیز دارند. این توانایی به کرکس‌های دنیای قدیم قابلیت پیدا کردن سریع‌تر لاشه‌ها را می‌دهد.

بنابراین، اگر کرکسی را در ایران دیدید بدانید که یکی از کرکس‌های دنیای قدیم را ملاقات کرده‌اید.

2022/08(297)

کرکس بوقلمون (turkey vulture) یکی از کرکس‌های دنیای جدید است که از فرم بینی آن می‌توان فهمید که کرکس‌های دنیای جدید برای داشتن بویایی قوی به شدت تکامل یافته‌اند.^۲

² <https://www.nationalgeographic.com/animals/birds/facts/turkey-vulture>

کرکس‌های دنیای قدیم حیوانات دیگر را دنبال می‌کنند تا بهتر به غذا برسند. این رفتار در بسیاری از کرکس‌ها در آفریقا، آسیا و اروپا دیده می‌شود. به‌عنوان مثال زمانی که حیوانات لاشه‌خوار دیگر مانند کلاغ‌ها یا عقاب‌ها را در حال فرود آمدن بر روی زمین ببینند، به آن سمت می‌روند؛ چراکه می‌فهمند آن‌ها در نزدیکی غذا هستند. دیدن این نوع رفتارها در طبیعت به‌شدت جذاب و هیجان‌انگیز است.

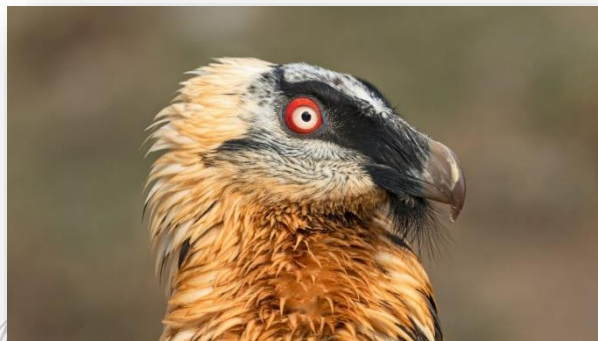
اگر در حال تماشای هما یا کرکس کوچک باشید بی‌شک رگه‌های رنگی زرد تا قرمز روی پرهای سفید کرکس کوچک و هما می‌بینید. این دو پرنده خود را به سطوحی که املاح و رسوبات معدنی مانند آهن وجود داشته باشد، می‌کشند و به همین دلیل رنگ بدنشان به‌مرور تغییر می‌کند. هنوز دلیل اصلی این رفتار کرکس کوچک و هما مشخص نشده است. اما نظریه‌هایی مبنی بر سلامتی بدن، خاصیت ضد انگلی و حتی آرایشی برای جلب جفت را به آن نسبت می‌دهند.

تفاوت رنگ پرهای کرکس کوچک به دلیل رفتار شگفت‌انگیز این گونه. کرکس کوچک پرهای خود را با خاک رس که املاح آهنی دارد، رنگ می‌کند. این رفتار در پرنده هما نیز دیده می‌شود.^۳

³ <https://www.newscientist.com/article/2130980-vultures-smear-their-faces-in-red-mud-which-they-use-as-makeup>

یکی از هیجان‌انگیزترین صحنه‌ها در مورد کرکس‌ها احتمالاً دیدن پرنده‌ها است که به دنبال گرگ‌ها می‌روند و منتظر می‌مانند تا این حیوانات از شکار خود تغذیه کنند و بروند. در این لحظه‌ها بر سر لاشه فرود می‌آید و هرآنچه از لاشه باقی‌مانده را از روی زمین محو می‌کند. قسمت جالب ماجرا این است که این دو هیچ رقابت غذایی ندارند؛ چراکه هرکدام قسمت‌های به‌خصوصی از لاشه را می‌خورند.

پرنده هما (Bearded Vulture)^۴

همه کرکس‌ها کچل نیستند. هنگام تماشای کرکس‌ها یکی از شاخص‌ترین المان‌های شناسایی این خانواده سر بدون پر بعضی از گونه‌ها است. مانند: دال سیاه و دال معمولی. به دلیل سازگاری تکاملی، کرکس‌هایی که سر خود را عمیقاً در لاشه فرو می‌کنند، معمولاً سرهای طاس دارند تا پره‌های آن‌ها کثیف نشوند و از گیر کردن باکتری‌ها و سایر انگل‌هایی که باعث عفونت می‌شوند جلوگیری می‌کنند. از طرفی به تنظیم دمای بدن به آن‌ها کمک می‌کند.

دال سیاه، دال معمولی و کرکس کوچک^۵

⁴ <https://4vultures.org/blog/vultures-are-spectacular-here-are-9-fascinating-vulture-facts-that-prove-it/>

⁵ <https://4vultures.org/>

بسیاری بر این باورند که کرکس‌ها به صورت دایره‌ای پرواز می‌کنند؛ زیرا در انتظار مرگ یک طعمه‌ی بالقوه هستند، اما این درست نیست. اگر این صحنه را در طبیعت دیدید بهتر است دلیل درستش را بدانید. از آنجایی که کرکس‌ها پرنده‌گان بزرگی هستند، از ترمال‌ها (جریان بالارونده هوای گرم) برای بلند کردن آن‌ها و افزایش ارتفاع با چرخش استفاده می‌کنند و به آن‌ها امکان می‌دهد در فواصل طولانی بین ترمال‌ها اوج بگیرند و ب‌ه‌ندرت مجبور به بال زدن باشند. از طرفی این پرواز شگفت‌انگیز کرکس‌ها، این قابلیت را به این پرنده‌گان می‌دهد تا انرژی کم‌تری برای پرواز و انرژی بیشتری برای پیدا کردن غذا مصرف کنند.

بسیاری از فرهنگ‌ها کرکس را پرستش می‌کردند. در طول دوران باستان، فرهنگ‌های مختلفی مخصوصاً در مصر کرکس‌ها را نماد همراهان مادران فداکار می‌دانستند. از این‌رو بسیار مقدس بودند.

سمبل‌های کرکس‌ها در مصر باستان^۶

^۶ <https://pxhere.com/en/photo>

استفاده از ابزار توسط حیات وحش شاید یکی از جذابترین صحنه‌ها باشد. کرکس کوچک تنها گونه کرکسی است که برای رسیدن به غذا از ابزار استفاده می‌کند. اگر خوش‌شانس باشید احتمالاً بتوانید لحظه‌ای که یک کرکس کوچک با یک سنگ در حال شکستن تخم است تا بتواند از داخل آن تغذیه کند را ببینید.^۷

www.vultures.ir

کرکس کوچک تنها کرکسی است که در جهان به استفاده از ابزار معروف است. این پرندۀ برای تغذیه از داخل تخم پرندگان از یک سنگ

برای شکستن تخم‌ها استفاده می‌کند.^۸

حفاظت مشارکتی از
کرکس کوچک
جزیره قشم
www.vultures.ir

SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)

گردآوری و تالیف: علیرضا هاشمی - آیدا کریمی

ویراستار علمی: آیدا کریمی

با تشکر از خانم مهسا هاشمی به جهت همکاری در گردآوری و تدوین متن

⁷ <https://4vultures.org/>

⁸ <https://4vultures.org/blog/vultures-are-spectacular-here-are-9-fascinating-vulture-facts-that-prove-it/>